СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 76. | Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 31. марта, 1923. | VOL. XXXI. | No. 76. | Jersey City, N. J., Saturday, March 31, 1923. | THREE CENTS

ФАБРИКИ НОВОЇ АНГЛІЇ ДАЛІ ПІДНОСЯТЬ РОБІТНИЧУ ЗАПЛАТУ

ПОТАКЕТ, Ровд Айленд, 29. марта. — Ряд ткалняних фабрик в долині Блекстона оголосив підвишку заплати своїм робітникам. Оповістка не подає ані висоти підвишки ані речинця, від якого вона має рахуватися. Підвишка стоїть видимо в звязку зі загальною підвишкою робітничої заплати в бавовняних та вовняних фабриках Нової Англії та з недавним домаганнем робітників підвисшити їм заплату о 29 і пів процента.

Про подібні підвишки доносять теж з міст: Провіденсу, Ровд Айленд Манчестер, Ню Гемпшер; Сейлему, Лоренса, Спрингфілду, Бостона та Лоренса, Месечузетс; та Патнема, Конектикат.

НЕ СПОДІЮТЬСЯ СТРАЙКУ В ФОЛ РИВЕРІ

ФОЛ РИВЕР, Месечузетс, 29. марта. — Товариство фабрикантів бавовни в Фол Ривері умовилося з представниками робітничої юнії, що в слідуючий понеділок відбудуть з ними конференцію про спірні питання межи фабрикантами та робітниками.

Згода товариства фабрикантів на таку конференцію викликала немалу сензацію, бо фабриканти досі стояли на становищи, що вони є необмеженими панами свого промислу та не дадуть нікому вмішуватися в свій бизнес; тому їх згоду на конференцію з представниками робітників вважають за перше важне уступство зі сторони фабрикантів. Через те й скріпилася надія, що справу дасться полагодити без страйку.

З огляду на конференцію робітники бавовняного промислу рішилися відложити страйк на слідуючий тиждень. Робітники належуть до юнії „Юнайтид Текстил Воркерс оф Америка". Вони недавно дали своїй юнії право викликати страйк, коли фабриканти не згодяться на підвишку заплати о 29 і пів процента.

ВЕЛИЧЕЗНІ ПРИХОДИ РАКЕФЕЛЕРІВ З НАФТИ

ВАШІНГТОН, 29. марта. — Перед спеціяльною сенатовою комісією для розсліду нафтового промислу в Злучених Державах зложив один нафтовий підприємець зізнання, що нафтовий магнат Джан Д. Ракефелер молодший має в підприємствах Стандард Ойл 7 міліонів 638 тисяч 390 шерів, які разом представляють вартість коло 410 міліонів долярів, а які дають йому місячно доходу коло одного міліона долярів.

Батько сього Ракефелера, Джан Д. Ракефелер старший, вже виступив з активного бизнесу та розділив свої уділи межи сина, дочку та церковні інституції.

ПОСТУПОВІ СЕНАТОРИ ГРОЗЯТЬ СЛІДСТВОМ В СПРАВІ ЦУКРУ

ВАШІНГТОН, 29. марта. — Хоча тарифова комісія вже почала на приказ Гардинга слідство в справі підвишки цін на цукор, поступові сенатори, на котрих чолі стоїть Ла Фолет, заповідають, що на випадок, якби так се слідство не дало належитого висліду, вони почнуть в слідуючім конґресі боротьбу за зарядженнем другого слідства в тій справі.

З БОРОТЬБИ ПРОТИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

БЕТОН РУЖ, Луисіяна, 29. марта. — Суддя Бранот, котрого вибрано при доповняючих виборах проти кандидатів, попертих Ку-Клакс-Кленом, дістає з усіх сторін стейту ґратуляційні телеграми з приводу вибору. Межи инчим він дістав таку телеграму з місцевости Мер Руж, де минувшого року закаптурені члени потайної організації катували та вбили двох горожан.

Одна ґазета з Лейк Чарлз оголосила лісту членів Ку-Клакс-Клена, а межи ними подала якo члена копітана стейтової міліції. Жовніри, підлеглі сьому офіцирови, сейчас відмовилися слухати його команди. Капітан скликав военний суд і сей покарав кождого жовніра гривною в сумі 20 долярів. Коли капітан виходив з касарні, його збещещено. Одному підофіцирови вдалося з бідою заглаїти обурених вояків.

НАДІЯ ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ НА „НЮ ДЖЕРЗІ СЕНТРЕЛ"

НЮ ЙОРК, 29. марта. — В середу відбулася тут конференція межи представниками зелізниці Ню Джерзі Сентрел та представниками страйкуючих машиністів сеї зелізниці; цілию конференції було полагодженне страйку. Члени конференції згодилися в усіх точках з виїмком одної; зелізничий заряд саме не хоче приняти назад на роботу 20 робітників, за котрих він каже, що вони дуже ворожі інтересам зелізниці.

Представники робітників віддали справу до вирішення членам юнії.

ПАЧКОВАННЄ ІМІҐРАНТІВ ДО АМЕРИКИ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, 29. марта. — Як кажуть федеральні іміґраційні аґенти, здовж берегів Атлянтийського океану оперує хитро зорганізована банда, якої цілию є пачкувати китайських іміґрантів до Злучених Держав. Недавно аґенти піймали корабель з 11 Китайцями. Кухар та послугач корабля, які були провідниками пачкарської шайки, побирали від кождого іміґранта по 600 долярів за перевіз.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ КОМУНІСТІВ

СТ. ДЖОСЕФ, Мишиґен, 28. марта. — Нинішний день росправи проти Фостера за пропаґанду насильної революції знов зійшов на переслуханню відводового свідка Рутенберга, секретаря "робітничої" партії. Прокуратор зручними допитами добув з нього признанне, що він самий писав заклики до американських робітників, в яких він заявляв, що треба вжити оружної сили для повалення теперішньої урядової системи в Злучених Державах.

НЕДУГА Д-РА Л. МИШУГИ

Представник Українського Галицького Правительство у Вашингтоні, др. Лука Мишуга, занедужавши тяжко в дорозі, пролежав два тижні в Ембридж, Па.

Сього тижня настільки подужав, що міг вернутись до Вашингтону, але ще працювати не може і лежить далі тяжко хорий в постелі.

Се грудна недуга наслідком перепрацьовання і форсовної бесіди по вічах і зборах.

Др. Мишуга мав небаром виїхати на кілька тижнів до Европи здати звіт про становище серед американських Українців та поратувати своє здоровлє відпочинком у горах. Одначе тепер ізза тяжкої недуги і знесилення ледви чи зможе скоро виїхати до Европи.

ФОСТЕР ПРИЗНАЄ, ЩО МОСКВА КОМАНДУЄ БОЛЬШЕВИКАМИ В АМЕРИЦІ

СТ. ДЖОСЕФ, Мишиґен, 29. марта. — Підчас нинішної росправи проти Вілієма Фостера за злочинну пропаґанду за поваленнем американського уряду при помочи насильства самий обжалований заняв місце свідка, та підчас допиту признався, що Ленін та другі московські большевики кермували комуністичною акцією в Злучених Державах. Обжалований відпекувався від членьства в комуністичній партії.

УРЯД ПРО ОЩАДНІСТЬ ТА СКУПІСТЬ

Американський уряд видав книжочку про ощаджуванне, в якій поясняється систему почтової щадниці. В ній подані є дефініції (повні виясненя) того, що треба розуміти під словом „скупий" та „марнотравний". Марнотравний, — говориться в ній, — се людина, що нічого не ощаджує, що видає з кождого доляра 58 центів на біжучі видатки життя, 40 центів на розривки, а 1 цент на власне образованне та добродійні цілі. Під скупарем треба розуміти людину, що ощаджує з кождого доляра 60 центів, видає 37 центів на життє, а 1 цента на свою освіту та добродійні цілі. Ощадним чоловіком треба назвати того, що з кождого доляра ощаджує 20 центів, видає 50 центів на життє, 10 центів на освіту, 10 центів на добродійні цілі і 10 центів на розривку.

ДЕРЕВО ВБИЛО ЛЮДИНУ

Вісімдесять-літний старець Едмунд Пруден з Вест Орендж, Ню Джерзі, погиб серед рідких обставин. Збирався він до чищення галузя з дерева зрубаного в своїм саду. В тій ціли він попідпирав звалене дерево патиками. Підчас своєї роботи одна підпора зломилася, і дерево впало на старика. Тверді галузя тяжкого дерева пробили його легені в кількох місцях, і він погиб на місце від внутрішнього кровотоку. Найшли його неживим, як хтось з родини пішов кликати його на обід.

АНТИ-САЛЮНОВА ЛІҐА ЗА АНДЕРСОНОМ

Анти-салюнова Ліґа стейту Ню Йорку назад вибрала Вілієма Андерсона своїм суперінтендентом на слідуючий рік мимо того, що проти нього ведеться кампанія за вживанне для власної користи великих фондів сеї організації.

З ОБЄДНАННЯ.

Всім громадам і колекторам українського народнього податку до відома.

З огляду на се, що збірка народнього податку прибирає щораз більші розміри, президія Обєднання видає отсі вказівки для українських громад і колекторів, щоби тим уможливити скору контролю всеї суспільности і улекшити працю в центральній канцелярії Обєднання.

1. Місячний податок складати правильно, а се найпізнійше до 20. кождого місяця, щоби можна подати точний звіт при кінці місяця.

2. Місячні виказм виповнити старанно і подати імя й адресу колектора, зглядно секретаря даної громади.

3. Громади і комітети Обєднання повинні докладно зазначити, від кого зібраний податок: пр. від 70 від. У. Н. Союза або 70 від. Провидіння, або від Комітету Обєднання в........ і т. д. Виказ має бути оголошений в часписях, отже не слід відтак неретяжувати їх справками і додатковими виказами.

4. На всіх зборах, вічах і т. і. предсідатель повинен жадати від присутних, щоб показали свої податкові посвідки.

5. Про всякі похибки в оголошеннях сейчас повідомляти канцелярію Обєднання і подати день і число часописі.

6. При звідомленнях з віч висилати рівночасно звідомленне до українських часописий.

Памятайте, що Обєднаннє се велика українська центральна орґанізація і для удержання взірцевого ладу мусять всі громади приноровлятись до розпоряджень президії.

Всі громади, які досі не мають ще потрібних друків, хай голосяться негайно до канцелярії Обєднання.

Послідні події в Европі повинні пригадати кождому Українцеви в Америці, що український нарід в небезпеці. Він бореться проти сильнійшого ворога і тому ми, складаючи народній податок, мусимо дати йому негайну допомогу, не стративши ні хвильки часу.

Кождий карний і чесний Українець повинен негайно зложити народній податок за цілий рік.

Обєднанне Українських Організацій в Америці.

ХОЧУТЬ ЗАВЕСТИ ДОСМЕРТНУ ВЯЗНИЦЮ ЗА ПРОДАЖ ТРІЙНОЇ ГОРІВКИ

Один член провінціональної леґіслятури Манітоби заявляє, що він внесе незадовго таку поправку до манітобського провінціонального закона тверезости, щоби карати людий, які продають утрійну горівку досмертною вязницею.

ПОЛОЖЕННЯ РОБІТНИКІВ НА УКРАЇНІ

„Всеросійськая Кочетарна" (орган донецького виконкома) подає слідуючі дані про життя й становище робітників на копальнях.

Середній заробіток в жовтні минулого року складав лише 150 міліонів рублів, в переводі на золото коло 20 рублів. З 17017 обслідуваних робітників лише 1/3 має кватирі, з двох кімнат, решта живе в одній кімнаті, яка разом з тим є і кухнею. Коло 8, 5 відсотків не мають власної кімнати. Часто на один покій припадає 5—6 мешканців. У 5495 шахтьорів кватирі були віддалені від місця роботи на 3—5 верст. З обслідуваних 17817 шахтьорів добре грамотних лише 8072, 71,5 відсотків робітників цілком нічого не читає. З дітей робітників, які перебувають в шкільному віці, 25 відсотків лишається цілком поза школою.

ПОЖАР СЕЛА

В стейті Ню Джерзі погоріло в середу село Мартинсвил. Пожар, який повстав з невідомої причини, обхопив та перемінив на купи попелу 15 мешкальних домів, ряд господарських забудовань, ґаражі пресбитеріянську каплицю. Межи погорівшими будинками були доми, замітні яко памятники перших осель в сій околиці.

В стейті Месечузетс погоріла ціла побережна оселя на Нантаскет Біч. Згоріло там 75 домів. Шкода має виносити коло міліона долярів.

САМОГУБСТВА В АМЕРИЦІ

Товариство „Ліґа Ратуй-життя" подає свої обрахунки про самовбийства в Америці в 1922. році. Виходить, що за сей рік в Злучених Державах поповнило самогубство коло 12,000 осіб. Жінки становлять серед них одну третину; межи ними знов найстаршою самогубкою була одна 100-літна пра-пра-бабка, а наймолодшою одна 5-літна дівчина. В декотрих сторонах краю йшли справдішні пошести самовбийств, а раз відкрито навіть клюб самовбийців. Серед самовбийників з 1922. року було: 38 студентів висших шкіл, 50 професорів висших шкіл, 19 проповідників, 52 суддів та адвокатів, 84 лікарів, 100 президентів великих підприємств та 79 міліонерів. Як звичайно, велике число самовбийців поповнило самогубство для марних причин. Так примірoм, одна дівчина забила себе, бо не злюбила свою прическу по обстриженню волося; один мущина стратився, бо не мусів перестати грати в „ґолфа"; одна жінка поповнила самовбийство, спізнившися до двох поїздів; один мущина стратився, бо боявся, що зближається конець світа; другий знов через сварку за кота; ще инчий, бо йому не приходив до голови начерк нової весняної моди для жінок; ще инчий зі страху перед лютою зимою; а один забився просто на те щоби мати ще одну цікаву пригоду.

Звіт згаданого товариства звертає спеціяльну увагу на самогубства дітий. Застрашаючою річчю в тім напрямі є зріст числа самовбийств серед дітий. Таких самогубств в 1919. р. було 477, в 1920. 707, в 1921. році 858, а 1922. році 900. Пересічний вік молодечого самовбийника виносить 16 літ, самовбийниці 15 літ. Звичайними причинами самогубства молодих людий є: незрівноважена вдача, невиносимі обставини дома та кепська школа.

Товариство звертає також увагу на звязь межи самогубствами та прогибіцією. На його думку, нема сумніву, що межи самовбийниками є богато таких, які не могли найти скорої полекші в алькоголю.

ПЯНИЙ НЕ ЗНАВ, ЩО РОБИТЬ

Сербин Вуніч, який недавно тому забив Єфрема Поликова у Винипеґу, Ман., (Канада), зістав засуджений на два роки вязниці за свій злочин. Вуніч боронився тим, що був пяний і не знав, що робить. Заки прийшло до бійки, вони оба в товаристві запивались, опісля посварилися. Вуніч побачив в руках Поликова ніж і у власній обороні витягнув з кишені свій ножик і вдарив ним Поликова. Не мав наміру його вбити. Впрочім так був пяний, що не знав, що робить. Суд присяжних по двогодинній нараді признав Вуніча винуватим убийства, а суддя Голт засудив його на два роки вязниці.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ КАЖУТЬ, ЩО ПОСЛУХАЮТЬ ВАРШАВИ І ПОМИЛУЮТЬ ЦЕПЛЯКА

МОСКВА, 29. марта. — В сю пятницю або на другу пятницю відбудеться засіданне ВЦИК-а (Всеросійського Центрального Ісполнітельного Комітету), яке має потвердити заяву большевицького „совнаркома" (совета „народніх "комісарів) про помилуванне польського архиепископа Цепляка і його генерального секретаря Бучковича, яких в минулий понеділок тутешній „революційний" трибунал засудив на кару смерти за спратив большевицькому „урядови" підчас ограблювання церков.

В тутешніх большевицьких „урядових" кругах заявляють, що ВЦИК помилує засуджених, бо большевицький „уряд" не хоче наражуватись польському урядови, який дуже рішучо виступив проти виконання засуду „революційного" трибуналу.

ПРОТЕСТ БРАЗИЛІЇ ПРОТИ СТРАЧЕННЯ ЦЕПЛЯКА

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 29. марта. — Ґенеральний секретар Ліґи Народів вислав до большевицького комісаря заграничних справ Григорія Чічеріна в Москві протест, який одержав від бразилійського правительства проти страчення римсько-католицького архиепископа Цепляка.

ЩОРАЗ БІЛЬШЕ АНҐЛІЙЦІВ ЕМІҐРУЄ ДО АМЕРИКИ

ЛОНДОН, 29. марта. — Ізза економічної кризи в Анґлії щораз більше Анґлійців зачинає еміґрувати до Америки.

Великі маси анґлійців зголошуються тепер до виїзду до Злучених Держав і до Канади.

НЕДУГА ПРЕМІЄРА БОНАРА ЛО

ЛОНДОН, 29. марта. — Сесію британського парляменту відложено на свята аж до 9-ого цвітня с. р.

Премієр Бонар Ло виїхав на провінцію для поратовання здоровля. Він занепав на здоровлю, і приятелі його бояться, аби не повторилось загальне знеможенне, яке було у нього тому кілька літ.

Кажуть, що колиб по святах недуга не позволила йому вернутись до праці, то він уступить зі свого становища, а на його місце прийде яко премієр теперішній міністер закордонних справ лорд Корзон.

БОРОТЬБА В ІРЛЯНДІЇ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 29. марта. — Ірляндська влада заявиляє урядово, що зловила увесь штаб третьої південної дивізії армії републиканських повстанців.

ЗМЕНЬШЕННЄ ЧАСУ ВІЙСКОВОЇ СЛУЖБИ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 29. марта. — Французька палата послів (низша палата парляменту) приняла нині проект закона, який зменьшує обовязкову війскову службу у Франції з двох літ на 18 місяців. За законопроектом голосувало 414 послів, а проти 134 послів.

Після того пляну Франція на будуче мати-ме 650,000 жовнірів у сталій армії.

ФРАНЦУЗИ ВИКИДАЮТЬ НІМЦІВ З НІМЕЦЬКОЇ ЗЕМЛІ

ЕССЕН, Німеччина, 29. марта. — Французька окупаційна влада в Рурщині зачала викидати масово німецьких патріотів, які брали участь в проти-французькій аґітації.

ВИНОГРАД НА „ВОЄННЕ ВІДШКОДОВАННЄ"

КОБЛЕНЦ, Німеччина, 29. марта. — Над Реном заняли Французи німецькі державні винограники, з яких збір хотять ужити на сплату німецького „военного відшкодовання" аліянтам.

АЛІЯНТСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ З ТУРКАМИ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 29. марта. — Мирові переговори між аліянтами і Турками будуть відновлені в Лозанні, у Швайцарії, між 15 і 20. цвітня с. р.

ГАРДЕН ЗА ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ ЕВРОПИ

ГАҐА, столиця Голяндії, 29. марта. — Бувший редактор німецького політичного тижневника „Цукунфт" (будучність), Максиміліян Гарден, мав нині тут перший зі своїх викладів на тему „Нинішня і завтрішня Европа".

У свому викладі він заявив, що одиноким ратунком для Европи може бути тільки створенне федерації европейських держав, на взорець Злучених Держав Америки, тільки з признанием більшої суверенности поодиноким державам.

НЕВДАЧА НІМЕЦЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИЧКИ

БЕРЛІН, 29. марта. — На німецьку внутрішню державну позичку, яку проголошено в сумі $50,000,000, зібрано ледви $12,500,000, значить усього 25%.

НЕДУГА ЛЕНІНА ЗМАГАЄТЬСЯ

МОСКВА, 28. марта. — Стан здоровля Леніна знову погіршився. Протягом 10 днів він лежав неподвижно, але температура була в нього доволі нормальна. Тепер же повстала ще у нього горячка і заперло йому віддих.

БЕЗДРОТНИЙ ТЕЛЕФОН ЧЕРЕЗ АТЛЯНТІЙСЬКИЙ ОКЕАН

ЛОНДОН, 27. марта. — Анґлійський міністер почт покликав до життя комітет, який має розслідити справу розвинення торговельного бездротного телефону через Атлянтійський океан.

Міністер почт сподівається, що американська влада буде в сьому співділати.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

АЛІЯНТСЬКЕ „ВИРІШЕННЄ" СПРАВИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Перші вісти з Парижа донесли, що аліянтська Конференція Амбасадорів постановила дня 14-го с. м., що „віддає" Східну Галичину під суверенність Польщі.

Пізнійша телеґрама до бостонського дневника Крисчен Саєнс Монитор повідомляла, що Велика Британія відмовилась підписати постанову аліянтської Конференції Амбасадорів і спротивилась сій постанові.

Якби ся друга телеґрама була правдива, то правно постанова аліянтської Конференції Амбасадорів з 14. с. м. була би неважною. Але тільки правно, а, як звісно, Франція і її слуга Польща на жадні правні основи не дивляться. Для них постанови і звичаї міжнародного права не істнують.

Франція позволяє Польщі робити, що вона тільки захоче, а та дійсно і робить, що захоче.

Польща вже передше ґаздувала у Східній Галичині як в польському краю, а по соромній ухвалі з 14. с. м. то вже і паради робить з приводу нібито „прилучення" Східної Галичини до паперової Польщі.

Але як в розбійника іноді на дні душі пробуджується тривога власне підчас найстрашнійшого його вчинку, так і в Польщі виступає переляк і питаннє, що буде; що з того всього вийде?

Поляки зачинають бігати до Анґлії, до Чехословаччини, а навіть до балканських і балтійських держав глядати помочі, а як не помочі так бодай розради і поради на будуче.

Та якби там не було з рішеннями аліянтів, для Українців се не має великого значіння.

Українці не могли мати на аліянтські держави великої надії. А в кождому разі ліпше, як вони виставили отверті карти аніж мали грати критими способами.

Вирішеннє аліянтів помогло ХВИЛЕВО Польщі, бо в очах легковірних вона тепер може виглядати сильною, могучою, зорґанізованою державою.

Але тільки хвилево. Польща рішучо не має сил до великої імперії. Її сили не вистарчать для неї самої, а що то вже говорити про імперію. Хотячи її наситити, Франція її задусить.

При найблизшій світовій бурі Польща трісне як довга, а тоді Східна Галичина разом з другими українськими землями і також білоруськими та литовськими мати-муть змогу розбити ляцьке ярмо і розвалити сю нову тюрму народів.

БЛИЗЬКО 800 НОВИХ ЧЛЕНІВ.

Вісім нових сотень добрих Українців в У. Н. С.! Єя радісна вістка, що за один місяць лютий прибуло тільки нових членів до нашої орґанізації, вказує на сей неоспоримий факт, що наша еміґрація не дасться вже нікому звести з доброї дороги. Бо і справді, де є яканебудь друга українська або й чужа орґанізація, що могла би рівнятися з У. Н. Союзом? Хто тільки має очі й уміє прочитати, той мусить побачити, що У. Н. С. се найсоліднійша, найпевнійша, найбогатша і найсильнійша орґанізація споміж усіх подібних в Америці.

В У. Н. С. згуртовані найсвідомійші Українці, а головні урядники так ідеально дібрані, що не можна і зобразити собі лучше. У. Н. С. все стояв і стоїть на сильнім національнім становищі і дає початок всякій добрій українській роботі.

У. Н. С. се наша всеукраїнська кріпость за морем, а разом з тим се наша єдино певна забезпека у випадку нещастя.

Я міркую по собі, яку то радість мають усі члени У. Н. С., що наконець наша еміґрація зрозуміла сей великий клич: До злуки!

Так, Браття і Сестри! Тільки злукою та одноцільною роботою зможемо добитись до нашої мети. Та тільки не станьмо в половині дороги. Ми нині зачинаємо виповняти ті втрати, які завдали киринники і вороги У. Н. Союзови девять літ тому назад.

Нумож тепер з новим завзяттем до орґанізовання дальшого! Нехай не буде ніодного чесного Українця та Українки, аби не були нашими членами! Разом вперед, за У. Н. С., бо у нім наша сила і надія для цілого народу! Нехай кождий з нас знає, що приєднуваннє нових членів се патріотичний, громадянський труд. Потрудімся-ж для загального добра! Рекруту́ймо Союзову армію! Коли У. Н. С. буде зростати в число членів, тимсамим зросте повага і сила української ідеї і тут і за морем.

Поборім кирийню до самого коріння, щоби і сліду з неї не осталось. З радостю і вірою у серці киньмося поміж наших родимців і приведім усіх під всенародній український стяг славного У. Н. Союза!

Григорій Волошинович, секр. 296 в. У. Н. С.

НАУКА.

Освітна комісія польського сойму відкинула внесеннє Українського Клюбу про заведеннє української викладової мови в школах Холмщини, Підляша і Полісся. Проти внесення голосувала правиця і „Пяст". ППС. (польська партія соціялістична) і „Визволене" не голосували.

Се наука для Українців тих земель, що від Польщі навіть і найменьших людських прав не можуть сподіватись, бо метою Польщі було, є, і буде тільки одно — винищеннє Українців, та що з ворогом може бути тільки одна — боротьба.

ЯКА ДУМКА В. ВИННИЧЕНКА ПРО УКРАЇНСЬКУ ПОЛІТИКУ?

(Докінченнє).

Таким чином, загальна ідеолоґічна база намічає і складову орґанізаційну базу, з необхідностю виключаючи з неї противобіжні елементи.

Які-ж повинні бути катичні методи обєднання?

Вони в головній мірі залежать од тих конкретних цілів та гасел, які се обєднання ставлять. Основна ціль: визволення українського народу від національного та політичного гніту московської деспотичної окупації в формі української самостійної демократичної держави. Отже гаслами можуть бути:

1. незалежна, самостійна українська республіка;

2. виборність державної й місцевої влади;

3. відповідальність влади перед представницькими колективами й контроля над нею з боку цих колективів.

З цих основних програмових тез повинні випливати й відповідні тактичні методи. Демократія не може бути ні подарована, ні накинена сторонньою силою народові. Вона повинна рости і творитися всередині народніх мас і ними самими. Отже не захоплення влади за всяку ціну і проголошення української державности якиминебудь способами треба для демократії. Такі способи закріплення національного визволення були в історії української революції. Не засновані на участи й міці мас, принесені на багнетах чужої сили, вони були чужі масам, випадкові, залежні від тої чи инчої зокільної конюнктури й через те недоцільні, а переважно й ворожі демократії. Не відмовляючись у принципі від збройної боротьби за свої домагання, українська демократія всю вагу своєї визвольної акції повинна перенести на маси. Збройна боротьба може виникнути, як остання необхідність, але повинна виникнути тільки в результаті міцної орґанізації мас, їх політичного та національного підготовання. Стихійні, неорганізовані вибухи (повстання), часткові „путчі", крім руйнації господарства країни, крім провокації населення й води на млин московського терору, нічого не дає й не може дати. Петлюрівщина, щоб, з одного боку, не дати забути про себе, а з другого боку, будучи знаряддям у грі Польщі з Москвою, робить ці злочинства, бо нічого инчого робити не здатна.

Демократія-ж повинна кермуватися инчими тактичними цілями, а саме: орґанізації, усвідомлення, обєднання сил українських працівничих мас і шляхом пляномірної леґальної й нелеґальної орґанізаційної праці, і шляхом активної, трудної, щоденної роботи в політичному, економічному, культурному й т. п. життю краю.

Тут ми підходимо до конкретного питання: як саме можна провадити орґанізацію та підготовання мас на реальній роботі при цьому поліційно-абсолютистичному режимі, де вияв самодіяльности народу, де всяку ознаку демократії фізичною силою не допускається і переслідується? Очевидячки, треба проти сеї фізичної сили протиставити другу фізичну силу; скинути її, а тоді, проголосивши загальне, рівне й т. д. виборче право, дати можливість масам виявити свою волю в Установчих Зборах.

Такий є хід думок деяких демократів. Одначе ся тактична метода є й малореальна, й недоцільна. А головне, засуджує активні елементи на бездіяльність, мрійність та аватюризм. А тим часом певна можливість роботи є.

Відмінність непокомунізму від звичайного реакційного режиму є та, що в його після перших часів щирого революціонізму лишились ті вивіски, які колись не тільки вабили до себе робітничі маси Росії та Европи, але й спокушали собою голови видатних европейських соціялістичних та демократичних діячів. Революціонізм одців, давши гидкий плід централістичного бюрократизму, бонапартизму та реакції. Одначе колишні вивіски („робітниче-селянська держава", „робітнича демократія", „соціялістична республіка", „комуністична партія", „радянська влада" і т. п.) лишились. Московський большевизм мусить їх лишити, бо, знавши їх, він виявить перед усім світом той страшний зміст, який він за ними покищо ховає, себто, засудить себе на швидку смерть.

Отже існує обективна, заліз на необхідність, яка приковує непокомунізм до тих формул, які тепер не тільки чужі його природі, але й явно ворожі до його.

Вчуваючи, наприклад, що радянська влада може принести йому загибіль, борючись усіма силами проти найменчої реалізації її, насилуючи, давлячи, фальшуючи вияв демократії, він усе-ж таки не може, не сміє остаточно задушити її.

І це є те поле, на якому для української демократії являється певна можливість вступити в боротьбу з московським абсолютизмом. Час уже зрозуміти, що не радянська влада сама по собі, не радянська демократія є ворог і української державности, й соціяльно-політичного визволення працівничих мас, а якраз одсутність її, скалічення радянської демократії, зведення її московським централізмом до позбавленої реального, дієвого змісту формули.

Та який би ні був погляд ріжних течій української демократії на радянську владу, всі вони повинні признати:

1. що радянська демократія є певна форма демократії; одні можуть уважати її за обмежену, нечисту форму, другі, навпаки, за чисту, позбавлену шкідливих упливів формального парляментаризму; але так чи инакше система рад, вільно вибраних, рад, що мають усю повноту влади, є форма народоправства, що виключає абсолютизм і поліційний централізм;

2. що за існуючих умов і обставин на Україні це є єдина точка прикладення сил української демократії.

Треба виходити з реальної конюнктури і з даного співвідношення сил. Чи з принципіяльних, чи з тактичних мотивів українська демократія повинна приняти факт існування формули радянської демократії. Але приняти, розуміється, не пасивно, не так, як приняли деякі групи, що, признавши формулу, дали свій підпис не провадити ніякої політичної діяльности, себто, не торкатися змісту сеї формули, не впливати на зміну його. Це — самогубство, це — викреслення себе з політичного орґанізму українського народу і в певній мірі злочинство проти його. Признання факту існування формули радянської демократії, навпаки, зобовязує до як найбільшої активности, до заповнення даної формули відповідним змістом. Успіх „безпартійних" на останніх виборах до рад повинен служити доказом присутности якогось життя під формулою й можливість заповнення її живим змістом.

Українська демократія повинна брати як найактивнійшу участь у всіх орґанах політичного, адміністративного, господарчого, культурного життя, повинна всякими способами проходити в усі установи, інституції, заклади, підприємства, не страхаючись перепон і не продаючи своє політичне первородство ні за шочавичну юшку, ні за роскоші та „лакомства нещасні". Окупаційна московсько-шовіністична влада специяльно дбає і дбати-ме про те, щоб не допустити до праці та ще відповідальної українську демократію, вона вживає і вживати-ме всіх репресій та переслідувань, щоб ослабити силу і значіння українського національного елементу. Але в тому й полягає боротьба, щоб боротися з усіма перепонами, перешкодами та страхіттями.

Але ся боротьба може дати позитивні наслідки тільки тоді, як демократичне українство виступить орґанізованим, єдиним, одностайним фронтом, коли сконсолідує свої сили, виробить єдину державно-політичну та соціяльно-економічну плятформу, єдині тактичні методи. У справі такої консолідації ініціятиву й піготовчу роботу повинна взяти на себе еміґрація. В поліційно-окупаційних умовах України ця робота дуже трудна для тамошньої частини української демократії. Створення єдиного революційно-демократичного фронту за кордоном повинно послужити спонукою для аналоґічної консолідації на Україні, для єдинофронтної праці й боротьби. Гасла, вироблені за кордоном можуть послужити основою гасел усеукраїнського демократичного обєднання. Українська еміґрація, одначе, не повинна обмежити свою участь у загальній акції тільки на цьому. Тим елементам її, яким із поліційно-політичного погляду не загрожують персональні, безпосередні репресії, треба їхати на Україну і ставати в загальні єдинофронтні українські ряди. Ті-ж, які за даного моменту не можуть цього зробити, повинні віддати певну частину своїх сил на орґанізаційно-аґітаційну роботу для України зза кордону в доступних формах (видаванням одповідної літератури, пересилкою її на Україну, орґанізацією зносин і т. п.).

Розуміється, від перших же кроків на цьому шляху виявиться сила перешкод і труднощів. Насамперед, усі противники української демократії почнуть уживати всіх заходів, щоб зірвати й розбити цю акцію. Непокомуністи та їхні яничари, напнувши на себе старі, заляпані кровю та заялозені масними непманськими обіймами „комуністичної" тоги, почнуть вигукувати про „контрреволюційність". Спеціяльно щодо моєї особи, то, щоб ослабити мій голос, який я дозволив собі забрати в сій болючій і важній для всякого Українця справі, будуть висувати всі улюблені моїми противниками „гармати": мою ніби „мінливість у позиціях", „імпульсивність", „емоціональність", „поетичність", одне слово — всю ту немудру, легеньку зброю, яку може піднести навіть усякий хлопчик без штанців і якою часом не соромляться оперувати й більше дорослі віком люде. Я охоче приймаю зарані всі стріли і хлопчиків і дорослих, сподіваючись, що вони мені дадуть декільки гумористичних хвилин.

Але сумно буде, коли инчі політичні діячі в такий грізний мент оглядати-муться на опінію ворогів українського визвольного руху, коли не матимуть мужности стати в ряди і приняти на себе в інтересах колектива удари ворога.

Власне такої емоціональности не повинно тепер бути. А таксамо не повинно бути місця амбіційним емоціям, цим не менче дужим ворогам, ніж московський імперіялізм. Треба окремим ґрупам і особам української демократії перемогти свої взаїмні кривди, образи, непорозуміння, в яких би гострих і тяжких формах вони колись були. Треба припинити серед демократії амбітницьке вишукування й підраховування взаїмних помилок, передавши їх на вищий суд історії, собі-ж на цей час лишивши тільки той досвід, що розбиття, розєденаність української демократії є тільки на користь її національним та соціяльним ворогам.

І треба знайти в собі не тільки холодне, тверезе розуміння великої небезпеки для нашого народу, але й певну готовість перетворити в акцію це розуміння, певну емоцію самовіддности загальним цілям.

Коли українська демократія не знайде в собі потрібного передбачення, потрібної здатности до самоопанування, здатности до саможертви, коли не зможе піднестись понад свої ґрупові чи навіть особисті амбіції та інтереси, коли ця авангардна, свідома, найбільше здатна до орґанізованої акції частина української селянсько-робітничої нації не знайде в собі потрібних будівничих сил, то що-ж вимагати від неорґанізованої, позбавленої можливости самоусвідомлення народньої стихії?

Єдиний фронт вимагає єдиної волі, єдиного розуміння, єдиного пляну боротьби, себто, певного обмеження індивідуальностей. А без єдиного фронту, без пляномірного орґанізованого одностайного напруження сил великої частини української нації визволення її — неможливе.

НОТА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ДО АЛІЯНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ АМБАСАДОРІВ.

Українська Національна Рада Східної Галичини вислала 5-го березня (марта) с. р. до аліянтської Конференції Амбасадорів ноту у звязку з рішенням Конференції з 21-го лютого с. р. розглянути справу східних кордонів Польщі, а також вирішити державне становище Східної Галичини. Нота є проводжуючим і пояснюючим листом до залученого проекту вирішення справи Східної Галичини, а саме признання незалежної невтральної Сх.-Галицької Держави свобідних народів під протекторатом головних аліянтських держав чи Ліґи Народів.

У першій своїй частині нота коротко переказує історію нашої країни з розпадом Австрії та нагадує відомі міжнародні постанови щодо території Східної Галичини. У другій частині кажеться про всі заходи Польщі в напрямку самовільного остаточного закріплення своїх суверенних прав на нашій землі, про здібности, які виявила польська адміністрація, та про відношеннє українського населення до теперішньої влади. У дальшій частині своєї ноти Президія У. Н. Ради Східної Галичини основує свої домагання незалежности Східно-Галицької Держави свобідних народів міжнародніми актами. М. і. нагадується там, що: „Договором, заключеним в Спаа, сказано, що до конференції для уладження відносин на Сході Европи будуть допущені заступники Східної Галичини для представлення домагань населення. Договором, заключеним в Севр, визначено границі Східної Галичини яко окремої міжнародної території, та яко базу для її самостійного державного становища. А коли Польща покликується на договір в Ризі, то сим договором не могла Польща набути ніякого права до Східної Галичини, бо головні аліянтські держави не брали участи в тім договорі, а мирова делеґація советської Росії заявилась в Ризі дня 24. вересня, 1920, за признанием Східної Галичини незалежною державою".

Тому Українська Національна Рада Східної Галичини предложила долучений проект державної орґанізації Східної Галичини, яко незалежної Галицької Републики, в якій усім трьом націям сеї держави: Українцям, Полякам і Жидам, ґарантується рівні політичні права, так, що обі національні меньшости: Поляки і Жиди, відповідно їх чисельному відношенню, мають запоручену конституцією участь в законодавстві і в державній адміністрації.

„Отсе є одинока справедлива розвязка справи Східної Галичини, бо вона усуває національні конфлікти внутрі держави, а також міжнародні конфлікти закордоном, та дасть цьому краєви спромогу успішного розвою; культурного, економічного і політичного". Дальше кажеться про корисні ґеоґрафічні, кліматичні, економічні й господарські умовини для розвитку Східної Галичини, яко вільного коридору для відбудови Европи.

Вкінці, признана незалежна Галицька Держава буде покищо першим і тривким захистом державної думки всього українського народу та конечною і одинокою базою до консолідації Великої України, щоб приступити до неї у пригіднім моменті та злитись з нею в природний державний Союз".

І навпаки — вказується на ті перспективи, що грозять з прилученнем Східної Галичини до Польщі.

Тому нота просить Конференцію Амбасадорів узяти на увагу долучений проект державної орґанізації Східної Галичини та допустити делеґатів Української Національної Ради Східної Галичини до вислуханя їх в ціли предложення докладних інформацій.

ЗМІНА АДРЕСИ ГАЛИЦЬКОЇ МІСІЇ.

Звертається увагу на зміну льокалю Галицької Місії у Вашинґтоні, Д. К. Всі писма проситься тепер посилати на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
Mutual Fire Ins. Bldg. - - Washington, D. C.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Іван Такий. — Посиланнє протестів має свою ціль у тім, що цим пригадуємо безвпинно, що ми не годимося ніяк на рішення світових авантурників. Ті протести будуть відтак оправданнем для нашого народу, коли Українці розпічнуть боївку і повстання проти напастних наїзників. Ці протести будуть колись доказом нашого права на самостійність.

Зібрані фонди на національну позичку та оборону не пішли на марницю, а а удержаннє ашого законного правительства. Єслиб ми досі не мали такого державного осередка, то мусілиб його створити для нашої боротьби о свою державу. Ми сподіємося, що біля галицького уряду створиться тепер державний центр для цілої України, а з ним начальна управа для плянової, всеукраїнської революції.

Михаїл, Коплей, Па. — Не помістимо, бо нема підпису, а впрочім неінтересне.

ТІ, ЩО МУСЯТЬ ВМЕРТИ.

Ляцькі варвари держать себе за культурних людей. Справді „велика" та польська „цивілізація"! У двайцятім століттю поширюють її буками та нагайками! Умираючих полонених добивали дротяними нагайками! У гуцульських горах пекли розжаренім зелізом безоружних старців! Польська худоба в мундурах жовнірів, насилувала дівчат і жінок, а відтак вішала за волосе по деревах! Засуджених на смерть Українців, заки розстріляли, побили так, що живого тіла на них не було! Безчестили церкви, а старців-священиків обливали окропом та ломили кольбами кости, заки замучили на смерть! Не тільки мазурсяке „бидло", не тільки галлерські боми, але навіть їх „інтеліґентні" офіцири бють українське жіноцтво і дітвору.

Коли це має зватись культурою, то африканські дикуни деде висше стоять від ляхів.

Як польський нарід вдоволений з такої своєї цивілізації, то він мусить зникнути з лиця землі. Нема місця у людській суспільности для дичі, яка любується у людських муках і крови. Поступ людства мусить змести їх без сліду споміж живих і справді культурних народів. Це написане без злоби, бо пишучий видить ясно, що Польща і Поляки мусять щезнути в короткім часі. Супроти маючих вмерти годі відчувати злобу.

*

Почуваннє милосердя розбирає чоловіка, коли бачить, як хтось мучиться, а не може сконати. Отак і та небога ляшня мучиться, стогне, зі своєю Польщею, а смерть забарилась прийти. Хто поміж Українцями добросердний чоловік, поможіть пів-трупови чим скорше у могилу лягти.

*

Як виливають новий дзвін, то пускають по світі усякі побрехеньки, аби дзвін добре дзвонив. Кажуть дзвонарі, що чим дальше брехня по миру зайде, тим буде дущий голос у дзвона.

Ляхи могли би бути найлучшими дзвонарами на землі.

*

Коли ляцькі коні напились води з Дніпра, то позадирали хвости і стали втікати так, що опинились аж над Вислою. Такасама вода лагодиться ляхам у всіх ріках, потоках, та ручаях, де тільки живе український народ.

Не дивуйтесь, добрі люди, якщо тепер у краю затихло. Це тишина перед великою бурею.

*

Досіщня історія показує, що **Українці ще ніколи не нападали на польську землю.** У цьому і вся біда! Хайби ворог хоч раз впізнав, що Українці вміють відмістити, він не був би таким смілим наїзником на чужі землі! Нашим кличем на будуче мусить бути: „На Варшаву і поза Варшаву!"

*

Чи розуміють американські Українці, що кріс, револьвер, бомба і други, не падуть із хмар, а що треба їх купити за добрі гроші? Чи зрозуміємо, що богато людий годні заризикувати життє, коли відтак суспільність заопікується ними або їх родинами?

*

Нема практичнійшого народу як Американці. Вони платять своїм героям грішми за геройство. І ніхто не бере цього у зло, ані даючим, ані беручим. Американський жовнір знає добре, що за бравий учинок його жде нагорода. Українці в Америці повинні навчитись від Єнків, що український жовнір не може боротись голий, босий і голодний. Як стане калікою, мусить найти від нас опіку, а як упаде в йою, його родина мусить мати забезпеченнє. Колиж хто сповнить геройський учинок і вийде цілий, суспільність повинна вміти його пошанувати і не дати йому згинути в біді.

*

Українська суспільність повинна переховувати у вічній памяти імена всіх, що пожертвували собою ради свободи Батьківщини. Українські діти повинні виростати у розумінню своєї історії та в знанню великих діл і великих людий, які їх сповнили. Жива історія нашого народу твориться перед нашими очима. Не будьмо сліпі, глухі і німі! На всіх зборах і в родинних кружках переповідаймо про славу України, про дикунів-сусідів, про звірства ворогів, про самовідреченнє і геройство наших найкращих одиниць, про усе, що виробляє любов до свого народу, а ненависть і охоту пімсти над ворогами!

Іван Ґонта.

ГОЛОДІВКА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ У ЛЬВОВІ ЗАКІНЧЕНА

Дня 9. марта с. р. інтервенювали у компетентних чинників оборонці д-р Володимир Бачінський, д-р Степан Шухевич і д-р Лещій. В порозумінню з радником Маєром та Анґельським устaлено умову, на основі якої вязні мали закінчити голодівку. Умова складається із таких точок: 1) Ревізії у вязницях можуть відбуватися тільки у випадках наглядности підозріння і тільки в присутности урядника вязничого заряду, з пошануванням особи і згідно з законами; 2) нафтових машинок до варення не вільно уживати в келіях, натомісць харчі можна пригрівати у вязничному будинку на машинках, достарчених комітетом; 3) Листи можуть вязні передержувати 24 годин, після чого їх передається до деповиту; 4) допускається 2 прогульки денно, найменше що другий день, а в ціли управильнення прогульок буде визначений новий їх розділ. Прогульки політичних вязнів мусять відбуватися поза годинами визначеними для проходів вязнів звичайних; 5) Відвідини вязнів дозволені що тижня, в днях і годинах визначених слідчим суддею; 6) дозволяється покликувати до вязнів цивільного лікаря за згодою вязничного лікаря; 7) контролю принесеної поживи мають переводити особи, що заслуговують на довіря; 8) Купіль має бути приготована свіжо і в присутности інтересованої особи; 9) Вязні, що мають якісь скарги, мусять бути негайно допущені до комісаря вязниці; 10) при подаванню харчів вязні можуть діставати ніж до краяння хліба; 11) Вязні можуть діставати всі щоденники за посередництвом канцелярії слідчого судді; 12) кількість папіросів дозволених для вязня денно підвисшена з 10 на 15 штук; 13) в найблизшому часі буде переведений розділ політичних вязнів від звичайних, особливо жінок; 14) Степан Федак має право предкладати свої скарги і домагання.

Цю умову комітет вязнів приняв і зараз же до всіх голодуючих розіслано такий лист:

„Товариші! Наш комітет рішив одноголосно перестати голодівку, приймаючи до відома заяву судової комісії й оборони так в справі покінчення слідства й долучення акту обвинувачення, як і в адміністративних справах.

Підписали: Осип Навроцький, В. Горбовий, В. Зубрицький, К. Ціховскі і Ґроссерова. Оборонці відвідали майже всіх вязнів, між ними Ст. Федака, Осипа Навроцького і полковника Федоровича. Всі вязні наслідком голоду ослаблені та хорі, між ними небезпечно хорий є Навроцький, який невстає з ліжка.

Прокуратор обіцяв, що частина вязнів з Бриґідок і вул. Баторого буде випущена на волю ще в місяці марті, а решта буде поставлена перед суд. В полудне вязні приняли перший раз харчі після 5-дневної голодівки.

———o———

ЛЯЦЬКЕ „БИДЛО" ГУЛЯЄ

Наша редакція одержала лист зі старого краю, який поміщуємо оттут без ніякої зміни.

До Хвальної Редакції укр. часопису „Свобода" в Америці.

Хвальна Редакціє!

Прошу помістити тих пару слів про наші відносини, в яких находимося ми, Українці під польським режімом, бо в краєвих часописах не мож сего подати до прилюдного відома, зі зглядів цензурних. Маю надію, що не відмовите просьбі.

З поважаннем
В. Трендовацький.

В Малові, пов. Теребовля (Галичина) дня 21. падолиста 1922 приказав війт 6 громадянам їхати на підводи для войска за дармо. З тих оден випрошувався, що їхати не може, бо не має чобіт. Просив отже, щоб дати фірмана до ней, або щоб вистарався йому о чоботи. Решта 5 були готові до відізду і очікували на улана, котрий мав ті підводи припровадити. Війт Андрій Ґолембйовский побачив зараз в тім велику небеспеку і написав донесеннє, яке потвердив печаткою, що в селі бунт. Цей донос дав уланови, який вже підвод не брав, але повіз донесеннє до староства і до команди військової до Теребовлі. Десь о 2. годині попол., тогож дня, явився в селі відділ уланів з поручником і 3 жандарми, узброєні, кромі зброї, в буки та нагаї. Вони зачали зганяти всіх мущин, навіть дітий та 90-літних старців до війта, а при тім били палками та нагаями, куди попало. **Били навіть старців, як Івана Нича, Стефана Ониськова та одного Жида,** котрий случайно переходив туди. **Притім не обійшлося і без рабунку,** бо виганяючи шукали по шафах, скринях і т. п. Так зігнавши всіх до війта, вичитав поручник назначених на підводи і не питаючись нічого нікого **засудив їх по 25 буків і присуд сейчас виконав в очах зібраних.** На щастє тільки 3 було, а то Антін Тополніцький, Микола Ткач і Йосиф Серетний; других 3 не було. Потім забравши підводи відіхали. Ночею прибув знову той поручник зількома уланами, щоб ще тих 3 зловити, однак ті скрилися. Всюди шукали, а коли не могли найти їх, то грозили, що не подарують і за рік. Пішли до Катерини Пасимок і приказав їй поручник дати собі і уланам файний сніданок (за дармо). **Вкінці хотіли ще украсти качку вже зарізану в Анни Понятишин, а коли та не давала, побили її та дочку Марію.** Із тим відойшли. Від того дня до нині дає громада по 2 підводи для войска задармо, бо нікому єще ані марки заплати не дали. Коли для войска тих підвод не потрібно, то **возять старосту та його посіпак на полюванне,** також за дармо, а хтоб не їхав, того судять на 14 день арешту або 10,000 марок кари. Такий приказ-аж „до одволаня". Ходили мешканці жалуватись до староства, чому так бють і т. д. Староста відповів, що то сталось „пшез помилкі і вешцє мі, же теґо венци нє бедзі". Цікаво, що в той час був в старости польський посол Др. Відота Кароль. Він чув усьо, але ані словом не обізвався на наші скарги.

Друга подія знову така:

Дня 9. лютого 1923 прибула до нашого села карна експедиція ловити „добровольцуф" до польського войска з поручником Пянковскім, котра лишила по собі незабуту память. В ночи, десь о 12. годині прибули до Трендовацької Олени. Зрабували 150 кґ. вівса, білизну, 2 мішки та дрібні домові річи, як ножі, сірники і т. п. а **скінці тяжко побили.** В подібний спосіб обрабували Миколу Левка 120 кґ. ячменю та **побили його жінку Анну. Сам поручник бив.** Також в Федька Прачука зрабували 150 кґ. пшениці, 150 вівса і 5 курий та **обоїх побили, його і жінку Анну.** В Гринька Мельнічиного взяли 150 кґ. ячменю, 150 вівса; в Пилипа Нича 2 доляри американських, в Павла Козачка 50.000 марок; в Федька Пасимка 150 кґ. вівса. Притім ще й в декотрих **вікна побили.** Всі ті **не мають синів до войска.** Кромі тих єще кількох тих, що мали синів до войска, як в Костя Данилишиного зрабували 150 кґ. вівса, 50 ячменю; у Ксеньки Соколовської 5 курий і т. д. Кромі того наложив той поручник таку контрибуцію: богатші по 40 кґ. збіжа, біднійші по 20 і 20 курий, так **вивезли з села 13 фір добра.** Шкоду обчисляють на кільканайцять міліонів марок, **а обрабовано лиш самих Українців, котрих мав поручник списаних на картці.**

Такі гаразди переживає український народ під польським ярмом.

Малів, в лютім 1923.

Василь Трендовацький.

ПРАЦЯ МАТЕРИЙ І ЗДОРОВЛЄ ДІТИЙ

Чому умирають робітничі діти. Тому питанию присвячено цілий ряд соціяльно-економічних і статистичних дослідів зроблених Дитячим Бюро Департаменту Праці в Вашингтоні і всі ті досліди доказують безпосереднє причинове відношенне між економічним становищем батьків і здоровлем дітвори. Чим більші заробітки батьків, тим більші надії, що дитина виросте. Чим менші батькові прибутки, тим частіше в бідній хаті гинуть діти немовлята. До того самого заключення приходить і послідна чергова студія Дитячого Бюра про „Смертність дітий в Балтімор (Мериленд)", яка з окрема виказує безпосередний звязок поміж індустріяльною працею материй-робітниць і смертність немовлят. В отсе недавно виданій книжці зібрано приблизно весь матеріял що до дітий уроджених в Балтімор на протязі одного року, економічного становища, заняття і національности батьків та материй, спосіб кормлення і ховання немовлят і всего того, що може причинитись до зясування причин смертности серед недорослої дітвори.

Всі дані доказують, що здоровлє а то й життє немовляти загрожене, коли мати мусить працювати поза хатою, чи то перед пологом чи після його, в першім році життя дитини. Ненормально велика скількість передчасних породів, також велика частина дітий мертвороджених, незвичайно висока смертність в першім році вагітних жінок. Поміж дітьми тих материй, які на протязі року перед породом наймалися на фабричну роботу. На тисячу їхних дітий 67 було мертвороджених, тоді як поміж дітьми тих материй, які не потребували працювати, тільки 30 на тисячу приходило на світ мертвими. В першім місяци життя вмирало 77 з кождої тисячі тих дітий, яких матері перед породом працювали, тоді як серед дітий не-працюючих матерей смерть забирала лиш 40 з кождої тисячі. Відома річ, що блище до породу, тимбільш спокою треба майбутній матері і тимбільш вона повинна глядіти за собою та чим довше вона мусить працювати, тим гірше для сподіваної дитини. Додати-б, що мало не сорок процент усіх зайнятих поза домом матерей не покидало роботи раньше як на два місяці перед пологом, а двайцять-пять процент працювало аж до двох неділь перед тим.

З другого боку здоровлє дитини терпить не менше від того, що привівши її на світ мати зараз-ж мусить її покинути і йти з хати на роботу. Півтора раз стільки немовлят умирає в першім році життя в тих сімях, де мати ходить на роботу, як в тих, де мати сидить дома і може пілкуватись дитиною бодай до першого року. З окрема, коли мати працює поза хатою, приходиться часто кормити дитину штучно, а серед штучно кормлених дітий смертність три до чотири рази більша як серед тих, що їх мати може кормити грудьми.

Та не дивлючись на всю небезпеку для свого здоровля і для майбутних дітий, вагітна жінка мусить найматись на роботу тоді, коли заробіток батька не вистачає на прожиток родині. По тій самій причині мати мусить покидати в хаті дітий немовлят і на цілий день іти у фабрику. Тому й не поможе звертати увагу на всі ті небезпеки, поки економічна скрута заставляє жінок робити те, що шкодить їм самим і дітям. Той сам огляд балтіморських відносин виказує, що в родинах, в котрих батько заробляє менш як $450, двайцять-девять процент жінок працює поза хатою мимо вагітности, а двайцять-два процент мимо того, що в хаті є недорослі діти потребуючі неустанної материнської опіки.

АПОСТОЛЬСЬКИЙ ВІЗИТАТОР У ЛЬВОВІ

Ап. візитатор в школах У. П. Т. О. Візитатор Дженоккі приняв 6. с. м. на авдієнції Президію У. П. Т. (Українського Педагогічного Товариства), а 7. с. м. загостив до дівочої школи ім. Шевченка у Львові. В гарно прибраній салі привитали гостя учениці висших кляс дзвінким співом „Многая літа", Маленька учениця подякувала за гостину і просила переказати святійшому отцеви запевнення вірної преданности, долучаючи ще просьбу о молитви за красшу долю українського народу, почім вручила о. візитаторови гарну китицю цвітів. Візитатор приняв їх з подякою, додаючи, що радо переслав би їх Св. Отцеви, та вони зівяли-б у дорозі, так напише йому, що найшов у серцях українських вянучі цвіти. Потім уділив зібраним учиницям апостольського благословення і проваджений народніми піснями опустив дуже вдоволений школу. На представленню учительського збору розвідувався о. візитатор ще про стан шкіл У. П. Т., похвалючи культурну працю товариства.

ПОЛЬСЬКИЙ ПОСОЛ ПРО ПОЛЬСЬКІ РОЗБОЇ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

В наглім внесенню посол варшавського сойму Ст. Ланцуцького і тов., сказано про Східну Галичину ось що: Тереном спеціяльних оргій національного гнету є Східна Галичина. Гнобиться українське шкільництво. Українські культурно-освітні товариства є предметом особлившого переслідування. Безконечний ряд ревізій, арештів, інтерновань, зачинювання цілих стоваришень і тим подібних насильств унеможливлює в практиці їх діяльність. Всякий український національний рух підтягається під поняттє „збройного проти-державного руху". Політика вічного насильства у відношенню до Українців, а до того в карю, котрого державна приналежність до Польщі не вирішена, зміцняє у Східній Галичині стан безперервного кипіння, якого результат: заворушення і повстання. Польські суди на терені Сх. Галичини засуджують з цілою безглядностю з арт. 58 і инших за всякий самовідрух укр. нації.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ